

СТАН ПОВЕДІНКОВИХ ПАТЕРНІВ, АСОЦІЙОВАНИХ ІЗ ІНТЕРНЕТ-КОРИСТУВАННЯМ, У ХВОРИХ НА ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД АЛКОГОЛЮ

Запорізький державний медичний університет МОЗ України

Досліджено асоційовані із інтернет-користуванням поведінкові патерни у хворих із алкогольною залежністю. Визначено суб'єктивну значущість мережі Інтернет, часовитратність та змістовну наповненість користування нею зазначеними пацієнтами порівняно з психічно здоровими студентами. На підставі поведінкових патернів, пов'язаних із інтернет-користуванням, подано особливості мотиваційної сфери хворих. Установлено ризик виникнення інтернет-залежності в осіб із первинною залежністю від алкоголю.

Ключові слова: залежність від алкоголю, інтернет-користування, наркологія, адикції.

Останніми роками проблема провокування інтернет-користуванням залежності від мережі Інтернет набуває все більшого наголосу [1, 2]. Зазначено, що сформована інтернет-залежність може провокувати розвиток іншої психічної патології: розладів особистості, емоційних, мотиваційних порушень, розладів сну тощо [3–6]. Інтернет-залежність може виступати як провокуючий фактор вживання алкоголю і в подальшому — формування алкогольної залежності [7, 8]. Втім, ці твердження актуальні для ситуації, коли інтернет-залежність виступає у вигляді первинної форми адикції, а залежність від алкоголю — вторинної. Проте досі поза увагою дослідників залишається вплив залежності від психоактивних речовин, у тому числі алкоголю, та інших первинних адикцій на інтернет-користування, а також питання щодо їх здатності спричинити інтернет-залежність.

У контексті залучення мережі Інтернет до повсякденного життя постає питання її впливу на громадян не лише у ракурсі формування інтернет-залежності, а й модернізації поведінкових патернів осіб, які страждають на інші адикції, в тому числі залежністю від психоактивної речовини [9, 10].

Мета дослідження — установити особливості поведінкових патернів, асоційованих із інтернет-користуванням, у хворих на залежність від алкоголю.

На базі КУ «Обласний клінічний наркологічний диспансер» (Запоріжжя) за умов інформованої усвідомленої згоди було обстежено 32 хворих із діагнозом психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю, синдром залежності від алкоголю (F10.2 за МКБ-10), які увійшли в першу групу дослідження (ГД-1). Середній вік цих пацієнтів становив $27,9 \pm 0,6$ року. До другої групи дослідження (ГД-2) було включено 35 студентів

вищих навчальних закладів без ознак психічних розладів, їх середній вік дорівнював $21,5 \pm 0,7$ року.

У ході дослідження було використано клініко-анамнестичний, клініко-психопатологічний, психодіагностичний, статистичний методи.

Психодіагностичне дослідження передбачало застосування тесту на інтернет-залежність (ТІЗ) С. А. Кулакова (2004) з метою встановлення залежності чи пристрасті до інтернет-користування у хворих із алкогольною залежністю.

Статистична обробка даних виконувалася із використанням методів медичної та математичної статистики, зокрема проводилися розрахунки критерію Фішера ϕ та критерію Стьюдента t із визначенням статистичної ймовірності p .

У результаті дослідження було встановлено наявність достовірних відмінностей в інтернет-користуванні обстежених ГД-1 порівняно з особами ГД-2, які визначалися часом, витраченим на інтернет-користування, психологічною прив'язаністю і значущістю сприйняття доступу до мережі Інтернет, колом залучених інтернет-сайтів та метою їх використання.

В обох групах не було хворих на інтернет-залежність (таблиця). Втім, групи достовірно відрізнялися між собою за наявністю непатологічної пристрасті до мережі Інтернет. Так, у ГД-2 пристрасть до Інтернету, яка встановлювалася за допомогою ТІЗ, була виявлена у 5 (14,29%) осіб, тоді як у ГД-1 жоден із хворих не демонстрував підвищеної прив'язаності до інтернет-користування.

Більш наглядно розподіл контингенту обстежених за наявністю пристрасті до інтернет-користування відображено на рис. 1.

Усі хворі з ГД-1 пасивно ставилися до мережі Інтернет і можливої відсутності доступу до неї, тоді як усі обстежені з ГД-2 підкреслювали значущість

**Результати обстеження контингенту дослідження
за допомогою тесту на інтернет-залежність**

Обстежені	ГД-1		ГД-2		φ · емп	p
	абс. ч.	%	абс. ч.	%		
Звичайний користувач Інтернету	32	100	30	85,71	1,798	< 0,05
Із пристрастю до Інтернету	0	0	5	14,29		
Зі сформованою інтернет-залежністю	0	0	0	0		

Інтернету у своєму житті й передбачали можливість виникнення дискомфорту у разі відсутності доступу до нього (рис. 1).

Добові витрати часу на інтернет-користування були достовірно меншими в ГД-1 порівняно з ГД-2. Так, у середньому в ГД-1 часовитратність на інтернет-користування сягала $0,92 \pm 0,25$ год порівняно з ГД-2 — $4,98 \pm 0,52$ год, і в середньому була більше на 4,06 год ($t_{\text{емп}} = 8,2$, $p < 0,01$) (рис. 2). При цьому лише 24 (75,00%) хворих із ГД-1 зазначили, що користуються Інтернетом щодня, інші — час від часу з перервами від одного дня до тижня і більше, тоді як усі обстежені з ГД-2 зазначили, що щоденно користуються мережею.

Спектр використаних інтернет-ресурсів між групами також достовірно відрізнявся. В ГД-1 перелік найчастіше використовуваних сайтів обмежувався розважальними ресурсами та месенджерами, тоді як у ГД-2 він був дуже різноманітним — відвідування комунікативних, навчальних та розважальних ресурсів, ЗМІ-сайтів, платформ для творчості тощо. Студенти з ГД-2 зазначали, що мережа дає їм змогу реалізовувати безліч прагнень і полегшує виконання завдань побутового та навчального змісту, тоді як хворі з ГД-1 зазвичай не використовували Інтернет у побутовій, навчальній та робочій діяльності як допоміжний засіб, а тому

погоджувалися з тим, що не відчують у ньому особливої потреби.

Проведене дослідження дало змогу зробити такі висновки. Хворі на залежність від алкоголю не демонстрували жодних ознак підвищеної прихильності до інтернет-користування, тоді як пристрасть до користування мережею була характерною для 14,29% студентів вищих навчальних закладів.

Суб'єктивне сприйняття значущості Інтернету у власному житті також достовірно відрізнялося між групами: пацієнти з алкогольною залежністю не зазначали особливої ролі мережі у своєму побуті, а для студентів вишів він був одним із важливих компонентів життя, отже, відсутність доступу до Інтернету спричиняла у них психологічний дискомфорт.

Добова часовитратність на інтернет-користування у хворих на залежність від алкоголю була майже на 1/5 меншою, ніж у студентів.

Коло відвідуваних інтернет-ресурсів у хворих відрізнялося вираженою вузькістю порівняно з різноманітністю інтернет-ресурсів, відвідуваних студентами.

Таким чином, результати дослідження свідчать на користь збідніння мотиваційної спрямованості до використання мережі Інтернет у хворих на залежність від алкоголю порівняно з психічно

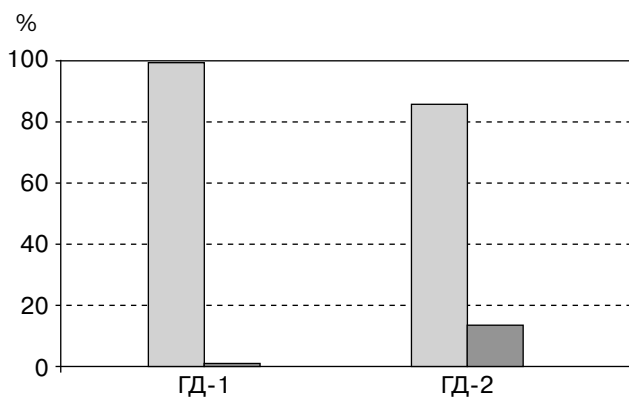

Рис. 1. Розподіл контингенту обстежених за наявністю пристрасті до інтернет-користування (%):

□ — звичайний користувач Інтернету;
■ — пристрасть до Інтернету

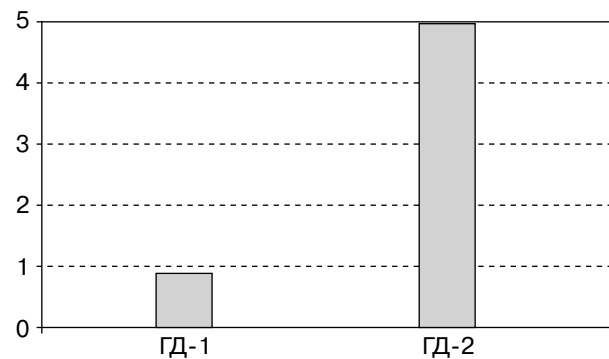

Рис. 2. Добова часовитратність на інтернет-користування (год)

здоровими особами, що можна пояснити зсувом мотивації у бік первинного об'єкта адикції, який є домінуючим та нівелює значення інших складових їхнього побуту.

Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що наявність залежності від алкоголю як первинної залежності не може розглядатися у ролі провокуючого чинника розвитку інтернет-залежності. Втім, робити однозначні висновки, на наш погляд, передчасно; розглянуте питання потребує подальшого вивчення у цій площині.

Список літератури

1. *Бартків О.* Вивчення схильності студентів до інтернет-адикції / О. Бартків, В. Махновець // Молодь і ринок.— 2015.— № 2.— С. 141–145.
2. *Lee H.* 17% of Youth Addicted To Internet. Pacific Epoch / H. Lee.— 2017.— URL: https://web.archive.org/web/20070115015131/http://www.pacificepoch.com/newsstories/86510_0_5_0_M/
3. Craving Facebook? Behavioral addiction to online social networking and its association with emotion regulation deficits / J. M. Hormes, B. Kearns, C. A. Timko [et al.] // *Addiction*.— 2014.— № 109 (12).— P. 2079–2088.
4. *Wang C. W.* Exploring personality characteristics of Chinese adolescents with internet-related addictive behaviors: trait differences for gaming addiction and social networking addiction / C. W. Wang, R. T. Ho, C. L. Chan // *Addict. Behav.*— 2015.— № 42.— P. 32–35.
5. *Floros G.* The relationship between optimal parenting, Internet addiction and motives for social networking in adolescence / G. Floros, K. Siomos // *Psychiatry Res.*— 2013.— № 209 (3).— P. 529–534.
6. Sleep quality, internet addiction and depressive symptoms among undergraduate students in Nepal / P. M. Bhandari, D. Neupane, S. Rijal [et al.] // *BMC Psychiatry*.— 2017.— № 17 (1).— P. 106.
7. Comparison of risk and protective factors associated with smartphone addiction and Internet addiction / S. W. Choi, D. J. Kim, J. S. Choi [et al.] // *J. Behav. Addict.*— 2015.— № 4 (4).— P. 308–314.
8. Internet addiction in college students and its relationship with cigarette smoking and alcohol use in Northeast China / S. Mei, T. Gao, J. Li [et al.] // *Asia Pac. Psychiatry*.— 2017.— № 9 (4).— P. 81.
9. Impulsivity and compulsivity in Internet gaming disorder: A comparison with obsessive-compulsive disorder and alcohol use disorder / Y. J. Kim, J. A. Lim, J. Y. Lee [et al.] // *J. Behav. Addict.*— 2017.— № 6 (4).— P. 545–553.
10. A Systematic Review of the Impact of Exposure to Internet-Based Alcohol-Related Content on Young People's Alcohol Use Behaviours / H. Gupta, S. Pettigrew, T. Lam, R. J. Tait // *Alcohol*.— 2016.— № 51 (6).— P. 763–771.

СОСТОЯНИЕ ПОВЕДЕНЧЕСКИХ ПАТТЕРНОВ, АССОЦИИРОВАННЫХ С ИНТЕРНЕТ-ПОЛЬЗОВАНИЕМ, У БОЛЬНЫХ С ЗАВИСИМОСТЬЮ ОТ АЛКОГОЛЯ

А. Н. СТОЛЯРЕНКО

Исследованы ассоциированные с интернет-пользованием поведенческие паттерны у больных с алкогольной зависимостью. Определены субъективная значимость сети Интернет, времязатратность и содержательная наполненность пользования ею указанными пациентами по сравнению с психически здоровыми студентами. На основании поведенческих паттернов, связанных с интернет-пользованием, представлены особенности мотивационной сферы больных. Установлен риск возникновения интернет-зависимости у лиц с первичной зависимостью от алкоголя.

Ключевые слова: зависимость от алкоголя, интернет-пользование, наркология, аддикции.

STATE OF BEHAVIORAL PATTERNS, ASSOCIATED WITH INTERNET-USE IN PATIENTS WITH ALCOHOL ADDICTION

A. M. STOLIARENKO

Here, we studied the Internet use-associated behavioral patterns in patients with alcohol addiction. The subjective significance of Internet, the time expense and informative content of Internet use in these patients as compared with the mentally healthy students, were determined. Based on the characteristics of behavioral patterns, associated with Internet use, there were established the features of motivational sphere in such patients. The risk of occurrence of Internet addiction in patients with primary alcohol addiction was established.

Key words: alcohol addiction, Internet use, narcology, addictions.

Надійшла 08.02.2019